

Charakteristika obce

Kataster obce Kurimany sa nachádza v strede regiónu Spiš, vyznačuje sa prekrásnou prírodou a bohatstvom architektonických pamiatok. Obec Kurimany s výmerou katastra 257 ha a počtom obyvateľov 372 leží 4 km juhozápadne od Levoče a 9 km severozápadne od Spišskej Novej Vsi, v severozápadnej časti Hornádskej kotliny. Kurimany susedia na juhu s obcou Iľiašovce, severozápadne sa nachádzajú Dlhé Stráže a Dravce, na západe Spišský Štvrtok.

Severovýchodne leží okresné mesto Levoča. Severne od Kurimian sa rozprestierajú Levočské vrchy (1200 m). Južne od obce vo vzdialenosti približne 10 km sa nachádza Národný park Slovenský raj. Nadmorská výška chotára obce je od 490 do 638 m, stred obce má nadmorskú výšku 521 m. Obcou preteká malý potok, ktorý sa vlieva do potoka Bicír a ten do Levočského potoka, ktorý sa vlieva do rieky Hornád. Najbližšie väčšie mestá sú Levoča, Spišská Nová Ves a Poprad.

Obec Kurimany bola založená v časoch christianizácie Spiša ako Villa s. Quirini. Meno dostala po sv. Kvirínovi, ktorý je ešte aj dnes patrónom obce. V blízkosti terajšieho kostola sa pod zemou nachádzajú základy starého, gotického kostola. Kameň z tohto kostola bol použitý pri stavbe terajšieho kostola v roku 1806. Predtým boli v obci staršie drevené kostoly.

V obci sa nachádzajú pozostatky osady z obdobia približne 2500 rokov pred Kr.. Založenie obce sa pripisuje veľkomoravským Slovanom. Našli sa pozostatky starých slovanských obydlí z 8. - 11. storočia po Kristovi.

Prvá písomná zmienka o Kurimanoch (vtedy Villa Quirínia) je z roku 1298 na listine 24 spišských kráľovských farárov. Na tej istej listine sa prvý krát spomína aj Spišská Nová Ves.

Po tatárskom vpáde (1241-1242) začali na Spiš prichádzať kolonizátori, saskí Nemci. Založili Levoču, ktorá sa stala ich hlavným mestom. Levočskí mešťania zakladali dvory mimo územia mesta. Kurimany boli pravdepodobne založené podobným spôsobom, ich zakladateľ je pravdepodobne comes Fridricus, čiže gróf Fridrich (okolo roku 1250). Kurimany patrili do Spoločenstva spišských Sasov založeného listinou z roku 1271. Boli právne mestečkom, obyvatelia boli slobodní občania.

V roku 1465 získal Imrich Zápoľský Spišský hrad a spolu s nim aj okolité osady a dediny, medzi nimi aj Kurimany. Kurimany tak postupne upadli na úroveň poddanských dedín, rovnako obyvatelia obce sa stali poddanými hradného panstva. Bohatší Nemci sa odsťahovali do Levoče.

Počas povstania Štefana Bočkaja, dňa 9. novembra 1605 prepadli obec hajdúsi. Po tom, čo sa neúspešne snažili dobyť Spišský hrad, sa rozhodli pomstiť sa panovníkovi tak, že plienili jeho poddanské obce. Po vpáde Bočkajových hajdúchov ostali v Kurimanoch len 3 domy, ostatné boli vypálené. Neskôr boli Kurimany opäť napadnuté a vypálené počas ďalších povstaní v rokoch 1619 a 1677.

V roku 1700 mali Kurimany 33 obyvateľov - všetci boli Nemci. V roku 1731 tu žilo 52 ľudí, v roku 1752 bol počet obyvateľov 51. Medzitým sa Kurimany poslovenčili. V roku 1784 žilo v Kurimanoch 81 obyvateľov v 11 domoch a v roku 1831 tu bolo už 124 obyvateľov. V roku 1870 mala obec 173 obyvateľov, všetci boli rímskokatolíci, väčšinou slovenskej národnosti.

Počas prvej svetovej vojny odišlo na frontu 37 chlapov z Kurimian, ôsmi na bojisku zahynuli. Po skončení vojny v roku 1918 bola založená Československá republika. Kurimany patrili do Spišskej župy so sídlom v Levoči. Maďarské pomenovanie obce Kiskérény sa zmenilo na slovenské Kurimany, úradnou rečou sa stala slovenčina. Všetci obyvatelia obce sa živili roľníctvom.

Vyhlásenie Slovenského štátu v roku 1939 prijali obyvatelia Kuriman s nadšením. Po začatí druhej svetovej vojny odišlo do armády 14 Kurimančanov.

Na jeseň 1939 postihla (z dôvodu nízkej životnej úrovne a zanedbanej hygieny) obec epidémia - brušný týfus, následkom čoho v priebehu mesiaca zomrelo v obci 7 ľudí.

V decembri 1944 bola obec zapojená do elektrickej siete.

V rokoch 1944 a 1945 boli v Kurimanoch maďarské, neskôr nemecké vojská. V januári 1945 útočilo Nemecké delostrelectvo z Kuriman na sovietskú armádu, ktorá bola v Domaňovciach. 26. januára nemecké vojská odišli a na druhý deň boli Kurimany oslobodené sovietskou armádou.

Zo 157 voličov v Kurimanoch získala vo voľbách v roku 1946 Demokratická strana 147 hlasov, Komunisti dostali 8 hlasov.

Od skončenia 2. svetovej vojny cítili Kurimanskí roľníci silný nátlak na vytvorenie spoločného roľníckeho družstva. Nátlaku odolávali až do roku 1957, potom sa po konflikte so štátom rozhodlo 14 roľníkov vstúpiť do Jednotného roľníckeho družstva, ostatným neskôr štát pôdu odobral v prospech JRD. V roku 1973 bolo JRD v Kurimanoch spojené s JRD v susednej obci Iľiašovce.

Podrobná história

□

Pravek

Po preskúmaní doterajších archeologických výskumov a prieskumov môžeme konštatovať, že v katastri obce žili pravekí ľudia už v mladšej dobe kamennej. Boli to najstarší poľnohospodári, ktorí začali kultivovať dovtedy neobrábanú zem.

Kataster obce Kurimany je v pozornosti archeológov od roku 1981. V máji roku 1981 bol urobený prieskum polohy Za lesíkom. Na východnej strane temena kopca bola výrazne tmavšia ornica a pamiatkami po osídlení tejto polohy človekom. Na viacerých miestach vedľa orbou narušených ohnísk, obložených kameňmi sa nachádzali úlomky kamenných nástrojov, črepy z hlinených nádob, uhľíky a zvieracie kosti.

Praveká osada s rozlohou okolo 8000 m² bola pravdepodobne opevnená valom, ktorého pozostatkom je aj časť terajších medzí. Najmä črepy z mís a hrncov zaraďujú túto lokalitu do neskorej doby kamennej - eneolit do obdobia okolo 2500 rokov pred Kr.

V októbri roku 1981 a v roku 1982 bolo prieskumom zistené sídlisko na rozlohe okolo 12 000 m² v polohe Pod Reibargom. Cez lokalitu vedie cesta od Levoče do Kuriman a tá rozdelila celú sídliskovú plochu s pamiatkami po osídlení v mladšej dobe kamennej - neolite v období asi 5000 rokov pred Kristom. V časti osídlenej plochy nad štátnou cestou sa na ornici s tmavým zafarbením dali identifikovať štyri veľkopriestorové domy najstarších poľnohospodárov. Približná šírka domov je od 5 do 10 metrov a dĺžka od 10 do 25 metrov. V priestore pod štátnou cestou je súvislá tmavá humusovitá ornica a tam sa nedali identifikovať žiadne domy. Jednotlivé kultúrne jamy a kolové jamy príbytkov sa zistili až v roku 1983, kedy sa pozemky na lokalite odvodňovali. Pri týchto prácach sa zistili slovanské domy z obdobia 8.-11. storočia po Kristovi. Prieskum lokality sa opakoval ešte v roku 1994.

Prieskumom neolitických domov sa získali prevažne črepy z nádob mladšej lineárnej a bukovohorskej keramiky, štiepaná industria a mazanica zo stien domov. V miestach príbytkov predveľkomoravských a veľkomoravských Slovanov sa našli črepy z hlinených hrncov s výraznou vlnicovitou výzdobou, kamenný brús a pri jamách s prepáleným dnom a kameňmi aj železná troska.

Okrem terajšej štátnej cesty lokalitou prechádza stredoveká cesta, ktorá viedla od Levoče cez vrch i potok Bicír k polohe Roveň a odtiaľ južným smerom nad Iľiašovce, kde sa pripájala na významnú stredovekú komunikáciu v druhej polovici 13. storočia v listinách uvádzanú ako **"Mag na via"** -

Veľká cesta

Veľká cesta v smere východno-západnom spájala v 13. storočí Spišské Podhradie, "Starú Levoču", Kurimany, Iľiašovce a Spišský Štvrtok, kde sa rozvetvovala v smeroch na Kežmarok, Hozelec, Poprad a na Vydrník. Katastrom Kuriman táto cesta prechádzala od brodu v Levočskom potoku a brodu na potoku Bicír severnejšie od polohy Pri troch studniach. Východne od obce sa rozvetvovala. Severný ťah viedol ponad obec k prameňom nad Rotundou a odtiaľ k ceste nad Iľiašovcami. Stredný ťah cesty viedol cez obec a zhruba sledoval terajšiu cestu do Iľiašoviec. Tretia, južná vetva cesty, viedla po severnom svahu kopca Lúč k polohe Za lesíkom a odtiaľ k spomínanej ceste nad Iľiašovcami.

Pre archeológov je pozoruhodná poloha s pomenovaním Rotunda. Doterajšie prieskumy polohy nedávajú jasnú odpoveď na otázku, či pomenovanie polohy súvisí s takmer kruhovým tvarom parcely ohraničenej výraznými medzami, alebo poloha dostala pomenovanie snád' po sakrálnnej stavbe kruhového pôdorysu. Vzhľadom na blízkosť významnej stredovekej cesty a výdatný vodný zdroj sa existencia sakrálneho objektu v tejto polohe nedá vylúčiť. Južne od Rotundy, v polohe Pod rotundou, sa na tmavosivých plochách ornice našli črepy hlinených nádob z doby bronzovej.

Uvedené údaje o pravekom i stredovekom osídlení obce Kurimany a jej chotára nepripúšťajú úvahy o neosídlení tohto regiónu. Je predpoklad, že ďalší systematický výskum doplní naše doterajšie poznatky.

□

Stredovek: Slobodné mestečko

Kurimany vstupujú do dejín v 13. storočí. O ich začiatkoch však nemáme priame doklady, preto je treba podrobiť najstaršie historické doklady analýze. Prvýkrát sa Kurimany spomínajú pod vlastným menom v listine, ktorou Bratstvo 24 spišských kráľovských farárov obnovilo svoje stanovy. Členovia Bratstva sa k tomuto účelu zišli v roku 1298 v kostole sv. Ladislava v Spišskom Štvrtku. Medzi nimi sa uvádza aj **farár "de S. Quirino" - zo Sv. Kvirína**. Tak sa totiž v tej dobe obec menovala podľa svojho patróna. Z tejto listiny je vidieť, že obec v tom roku nielen už jestvovala, ale mala aj kostol a významnú faru.

Kurimany teda patrili do **Spoločenstva spišských Sasov**, založeného listinou z roku 1271. Boli teda právne mestečkom. Ich obyvatelia boli slobodní, akiste z veľkej časti Nemci. Nemali nad sebou zemepána a súdiť ich mohol len vlastný richtár a rada, ktorých si každoročne volili. Mali tiež právo voliť si farára, právo slobodne užívať si polia, lúky a lesy, právo obchodovať, právo odkazovať svoj majetok potomkom a mnohé iné práva, ktoré umožnili, že Spiš sa stal hospodársky a kultúrne silnou oblasťou v rámci Uhorska. Ich výhodou i nevýhodou bola poloha mimo hlavných ciest, čo neskôr viedlo aj k stagnácii vývoja mestečka.

Na založenie Kuriman nemeckými kolonistami poukazuje aj ich patrón, sv. Kvirín mučeník, ktorý je v našom prostredí neobvyklý. V súčasnosti sa ako patrón na Slovensku nikde okrem Kuriman nevyskytuje. Uctievaný bol najmä v Porýnsku, odkiaľ došli aj naši nemeckí kolonisti. Akiste si jeho kult doniesli so sebou. Je patrónom proti chorobám nôh, proti dne, hnisavým zápalom, moru, chorobám uší, pukom, kiahňam, vyrážkam na koži, proti chorobám očí a proti nemociam koní.

V roku 1412 si kráľ Žigmund požičal od poľského kráľa značnú sumu peňazí, za čo mu dal do ich vrátenia do zálohy 13 z 24 spišských miest. Šlo o mestá väčšie a bohatšie. Kurimany spolu so Spišským Štvrtkom a inými 9 mestečkami sa do zálohu nedostali. Ostali v Uhorsku a na správu svojich záležitostí si vytvorili na základe spišského privilégia **Spoločenstvo XI spišských miest**

Rozdelenie Spoločenstva 24 spišských miest na 13 zálohovaných a 11 nezálohovaných miest bolo pre naše mestecká tragické. Ani vytvorenie Spoločenstva XI spišských miest ich neuchránilo od toho, aby ich v roku 1465 panovník daroval Imrichovi Zápoľskému spolu so Spišským hradom. Tak postupne upadli na úroveň poddanských dedín a stali sa poddanskými dedinami Spišského hradného panstva a jeho majiteľov: Zápoľských (1465-1528), Turzovcov (1531-1636) a Csákyovcov (1638-1848).

1526-1915: Poddanská dedina

Zatiaľ čo do druhej polovice 15. storočia boli Kurimany mestečkom a dokonca aj Zápoľskí tento stav rešpektovali, nastali v 16. storočí podstatné zmeny, najmä po tom, čo sa majiteľmi Spišského hradu a k nemu patriacich mestečiek stali Turzovci.

Z urbára z roku 1565 sa dozvedáme že to bolo 8 celých gazdovstiev, teda asi toľko alebo o niečo menej domov a okolo 40 obyvateľov.

17. storočie bolo pre Kurimany zvlášť kritické. Prispelo k tomu aj povstanie Štefana Bočkaja. Jeho hajdúsi sa potulovali okolo Levoče od 9. novembra 1604 do roku 1605. Všade rabovali, zanechávali za sebou spúšť. Plienili dediny a mestecká. Akiste neraz sa to stalo aj Kurimanom. Vidíme to zo súpisu domov z roku 1605. V Kurimanoch boli už len tri domy.

Ani ďalšie stavovské povstania Kurimany neušetrili. Boli vyplienené povstalcami Gabriela Betlena 29. septembra 1619, a 22. septembra 1677 kuruci vyplienili nielen obec, ale aj kostol a úplne ho zdevastovali. Spálili pri tom mnohé staré, iste cenné gotické sochy.

Situáciu v Kurimanoch okolo roku 1700 ilustruje zápisnica z kanonickej vizitácie prepošta Zsigraya. Kostol bol v dezolátnom stave, bez majetkov. Bol filiálkou Smižian. Obyvatelia sa nepamätali na pôvodného patróna kostola. Nazdávali sa, že ním bol sv. Martin.

V druhej polovici 17. storočia bol zemepánom Kuriman gróf Štefan Csáky. Človek, ktorý v roku 1770 postavil nový kostol v Ilašovciach, kde v kaštieli aj býval. Krátko nato postavil aj letohrádok Sans Souci nad Ilašovcami, kde sa schádzala nobilita z celej krajiny. V dôsledku toho, že jeho manželka Júlia do svojho salónu zaviedla myšlienky Voltaira, ho však dal v roku 1803 zbúrať. Gróf sa utiahol a venoval sa náboženstvu. V roku 1806 dal zbúrať aj starý kostol v Kurimanoch a postaviť dnešnú budovu.

Chór bol drevený, maľovaný. Organ s piatimi mutáciami. Krstiteľnica sa používala stará, s rokom 1116. Vo veži boli dva zvony. Cintorín bol už za obcou, zväčšený v roku 1830. Kurimany nemali ani faru, ani školu.

Ako sme na to už poukázali, od 16. storočia boli Kurimany už normálnou poddanskou obcou Spišského hradu. Občania jeho majiteľom odvádzali jednak peňažné poplatky, jednak naturálne dávky. V rokoch 1565- 1638 platili ročne ako daň 7 zlatých a 14 denárov. Okrem dane odvádzali poplatky aj za iné povinnosti. Platili poplatok "za víno" 8 zlatých 25 denárov a "za pivo" 5 zlatých 25 denárov. Boli to poplatky za to, že neplnili povinnosť voziť a čapovať pánske víno a pivo. Z naturálnych dávok odvádzali do hradu v uvedenom období ročne po 8 gbolov ovsa, jačmeňa a žita. Okrem toho museli odovzdávať do panskej kuchyne ročne 1 teľa, 7 husí, 14 kurčiat a 70 vajec. Robotné povinnosti vykonávali na "novom majeri" pri Tršťanoch. Obilie mleli v Eotvošovskom mlyne vzdialenom od obce pol hodiny. Palivové a stavebné drevo dostávali z pánskych lesov. Mali však nedostatok lúk a pastvín. Je zaujímavé, že obyvatelia Kuriman boli pomerne bohatí.

Pri sčítaní obyvateľstva v roku 1870 mala obec 24 domov a 173 obyvateľov. V domoch bývalo priemerne 8-9 ľudí. Väčšinou to boli roľníci, bol len 1 baník, 2 pastieri, 1 uhliar a 6 sluhov a nádenníkov. Okrem uvedených domov bola v obci aj cigánska koliba, v ktorej býval Ján Gábor s 3 členmi rodiny.

Stav obyvateľstva o desať rokov neskôr bol podobný: 29 domov, v nich 30 bytov, ktoré obývalo 33 domácností. Obyvateľov bolo 168, z nich boli 164 Slováci, 1 Nemec a 2 Cigáni. Všetci obyvatelia boli rímskokatolíci. Horšie to bolo s gramotnosťou. Negramotných bolo ešte 33 mužov a 26 žien, pologramotných 12 mužov a 31 žien. Podľa zamestnania boli 16 gazdovia, 7 sluhovia, 2 slúžky, 5 robotníci, 4 želiari, 7 živnostníci, 5 tovariši, 10 nádenníci a 59 školopovinné deti. Zo žien pracovalo 32 v domácnosti a 11 v poľnohospodárstve.

□

I. Svetová vojna

Ťažká hospodárska a sociálna situácia počas 1. svetovej vojny zasiahla aj obyvateľov Kuriman. Medzi ľuďmi panovala bieda. Ženy museli obrábať polia a vykonávať práce na hospodárstve bez mužov, lebo viacerí odišli k vojsku. Z Kuriman narukovalo 37 chlapov. Svoje životy vo vojne položilo 8 mužov: Matej Pollák, Michal Hric, Jozef Hric, Ján Hric, Martin Hric, Martin Frankovič, Michal Frankovič a Michal Slejzák. Na pamiatku vo vojne padlých Michala a Martina Frankoviča postavila rodina pri škole kamenný pomník - kríž.

Dlhú, vyčerpávajúcu a neúspešnú vojnu a vlastné vnútorné rozpory Rakúsko - Uhorsko neprežilo. Na jeho troskách vznikli nové štáty. Československý národný výbor v Prahe 28. októbra 1918 vyhlásil Československú republiku. O dva dni na to Slovenská národná rada v Turčianskom Sv. Martine vyhlásila pripojenie sa Slovákov k novému štátu. Novú politickú moc na Spiši predstavovala Spišská župa, do ktorej patrili aj Kurimany. Obyvatelia Kuriman sa týmto zmenám potešili a prijali ich s nádejou na lepšiu budúcnosť. Kronikár obce píše, že verejný poriadok nebol narušený žiadnymi výtržnosťami. Naopak, pokoj a radosť panovala všade. Badateľný bol obrat k lepšiemu. Maďarské pomenovanie obce Kiskérény sa zmenilo na Kurimany, úradnou rečou sa stala slovenčina. Žiaci v kurimanskej jednotriedke sa konečne mohli učiť po slovensky. Najstarší obyvatelia obce spomínajú, že okrem modlitby Otčenáš sa aj tak po maďarsky nič nenaučili.

Medzivojnové obdobie

Pri sčítaní ľudu v roku 1919 bolo v obci 33 domov, 189 obyvateľov (87 mužov, 102 žien), všetci národnosti československej, všetci vierovyznania rímskokatolíckeho. Pozemky boli značne rozdrobené delením medzi sebou, ženbou a dedením. Z hospodárskych plodín sa najviac pestoval jačmeň, raž, ovos, menej pšenica, pestovalo sa hodne zemiakov, kapusty a repy. Na kŕmne účely sa pestovala ďatelina, lucerna, ľadník a špargeta. Hojne sa tiež pestoval hrach, fazuľa, ľan a konope. Úroda jednotlivých plodín bola 6-8 násobná. Gazdovia na záprah používali kone a voly, chudobnejší však len kravy. Chov hospodárskych zvierat bol zameraný na kravy, kone, ovce a kozy. Z hydiny to boli husi a sliepky, menej kačice. Kurimanské ženičky bolo vidieť na trhoch v Levoči a Spišskej Novej Vsi predávať mlieko, maslo, vajíčka, tvaroh a hydinu. Trhy v Levoči boli vždy v piatok. V obci bolo asi 5 včelárov, ktorí mali 30 úľov. V chotári sa nenachádzali nerastné suroviny, v lomoch sa ťažil len pieskovec, ktorý sa používal na stavbu domov. V potoku Bicír a v Levočskom potoku sa ťažil jemný piesok, ktorý sa predával do Levoče. Spolu s predajom dreva z lesov to bol drobný zárobok pre obyvateľov Kuriman.

O situácii v obci koncom 20. rokov sa rovnako dozvedáme z revíznej správy, napísanej pri revízii obce v roku 1928. Starostom obce bol Michal Baluch, pokladníkom Michal Tvaroch. Obec mala 212 obyvateľov. Zamestnancami obce (platila ich obec) boli: pôrodná baba, doručovateľ a starosta. Obec bola opatrená orientačnými tabuľami, číslovanie domov bolo v poriadku, mala zástavu na obecnú budovu, mala spracovaný štatút. Obec nevlastnila obecný majetok. Lesného hájnika mal urbariát. Ten bol súčasne poľným hájnikom, dostával 900 Kč ročne. Poľovné právo mal urbariát. Ohňohasičský sklad bol nový.

Aké bolo politické názorové spektrum obyvateľov Kuriman, ukazujú výsledky volieb v roku 1935. Do poslaneckej snemovne získala v Kurimanoch Republikánska strana 23 hlasov, Československá ľudová strana 1 hlas, Hlinkova slovenská ľudová strana 90 hlasov. Ďalšie tri hlasy boli dané dvom malým stranám a 4 boli neplatné. Najviac hlasov (75) získala HSLŠ aj vo voľbách do senátu, krajského a okresného zastupiteľstva.

Ekonomický život v obci sa v medzivojnovom období rozvíjal s menším dynamizmom, než tomu bolo v celoplošných pomeroch. Nepribudli žiadne finančné a materiálne zdroje na výstavbu obce. Bolo vystavaných niekoľko murovaných domov, hasičský sklad, boli urobené drobné opravy na kostole a hlavnou bola výstavba novej školy.

□

II. Svetová vojna

Nepriaznivý vývoj medzinárodno - politickej situácie v roku 1938 sa prejavil aj v podmienkach obce. Začiatkom roku 1938 bol nácvik protileteckej civilnej ochrany (CPO). V obci sa konalo zatemňovacie a poplachové cvičenie. Kronikár uvádza, že 25. januára toho roku bol pozorovaný zaujímavý úkaz - polárna žiara. Keď 23. septembra 1938 bola vyhlásená mobilizácia, aj z Kuriman narukovali k vojsku záložníci, muži vo veku do 40 rokov.

Vyhlásenie autonómie Slovenska prijali obyvatelia s veľkým nadšením. Prvé voľby do Slovenského snemu sa uskutočnili 18. decembra 1938. Vo voľbách kandidovala iba jedna strana - HSL'S. Až 98% voličov odovzdalo svoj hlas tejto strane. Na budove školy bola po voľbách vyvesená biela zástava na znak toho, že všetkých 115 voličov sa vyslovilo za nové Slovensko. V obci bola založená Hlinkova garda, pod vedením učiteľa bola 20. februára 1939 založená Hlinkova mládež. Keď slovenský snem vyhlásil 14. marca 1939 slovenský štát, aj v Kurimanoch zneli kostolné zvony. Doba bola hektická, 15. marca bola vyhlásená mobilizácia piatich odvodných ročníkov. Z neďalekej Spišskej Novej Vsi bolo počuť 24. marca výbuchy, keď deväť maďarských bombardovacích lietadiel bombardovalo spišskonovoveské letisko. Málokto vie, že od 18. marca 1939 vstúpilo do platnosti nariadenie o jazde vozidiel po pravej strane.

Vznik a priebeh vojny poznačil životy ľudí na ďalšie roky, aj keď sa priame boje a vojnové aktivity v regióne neodohrávali. V roku 1942 sa medzi deťmi rozšíril svrab a následne epidemické ochorenie na osýpky.

V uvedených rokoch sužovali ľudí nielen spoločenské a politické nepokoje a následnými hospodárskymi následkami, ale akoby sa zahrávalo aj počasie. V zime tuhé mrazy, skoro na jar vysoké teploty, dažde, skorý sneh. Dňa 21. júla 1943 sa cez región prehnala zúrivá búrka. Padali ľadovcové krúpy o veľkosti orechov. Za necelé dve hodiny napadlo 123 mm zrážok. Dole dedinou sa valil prúd vody, ktorý splavoval drevené brvná a konáre. Voda zaplavila domy, pivnice, dvory, sýpky aj izby. Táto búrka urobila značné škody na obilí a zemiakoch. Následkom veľkej vody sa celkom zmenil vzhľad obce. Bolo potrebné čistiť nielen koryto potoka, ale aj celú obec. Zanedlho, v auguste, boli zasa veľké horúčavy - v tieni namerali 37 stupňov Celzia a už 16. októbra napadol prvý sneh.

Významným medzníkom v živote obyvateľov obce bolo **napojenie na elektrickú sieť**. Delegácia na čele so starostom bola 11. januára 1944 rokovať vo Východoslovenských elektrárňach v Prešove o možnosti zapojenia. Montážne práce spojené s elektrifikáciou sa vykonali v mesiacoch júl a august. Obec bola zapojená do elektrickej siete dňa 2. decembra 1944.

Kronikár uvádza, že 19. júla 1944 bolo prvýkrát v dedine počuť detonácie delostrelectva. To bolo znamením, že front sa približuje. Doposiaľ sa vojnové udalosti dotýkali života ľudí

nepriamo. Vojaci levočskej posádky 31. augusta 1944 prechádzali smerom na Kráľovu hoľu, krátku zastávku mali v obecnej škole.

Nemeckí vojaci sa na Slovensku opevňovali. Každé mesto a obec museli dodať na práce určitý počet pracovníkov - na kopanie zákopov. Z Kuriman denne v okolitých lesoch pracovalo okolo 60 robotníkov. Nemci im za prácu platili slovenskými peniazmi. Na pamiatku padlým vojakom dal postaviť za obcou, pri ceste do Iľiašoviec, Štefan Gavlák kamenný kríž s nápisom "*Neznáme mu vojakovi*

". Z Levoče do Kuriman sa presťahovali pátri jezuiti.

Začiatkom roka 1945, od 3. do 8. januára, boli v obci maďarské vojská. Nemeckí vojaci prišli do Kuriman 18. januára, bolo ich asi 40. O štyri dni odišli. Druhá skupina nemeckých delostrelcov a mínometčíkov prišla 23. januára. Na druhý deň sa začali v okolí obce bojové akcie nemeckého delostrelectva. Paľba bola nasmerovaná na obec Domaňovce, kde už boli ruské vojská. Občania tieto dni do 26. januára prečkali v pivniciach. Vojská Červenej armády oslobodili Kurimany 28. januára 1945. Na ich počesť je na obecnej škole pamätná tabuľa.

Po vojne sa minuli zásoby potravín aj spotrebného tovaru, výroba ožívala len pomaly. Nedostatok potravín podnietil drahotu, čierny trh, priekupníctvo. Z Kuriman bolo na fronte 8 vojakov. Jeden z nich, Štefan Babjar, padol v bojoch pri Liptovskom Mikuláši. Mŕtve telo vojaka bolo prevezené do rodnej obce a 7. mája pochované na miestnom cintoríne.

□

1945 -

Aj keď vo voľbách roku 1946 na Slovensku celkovo zvíťazila Demokratická strana, v rámci celej republiky to bola Komunistická strana. Dovršený bol boj komunistov o Slovensko. Republika sa ocitla na prahu novej dejinnej epochy - obdobia budovania socialistickej spoločnosti, obdobia diktatúry proletariátu. V rokoch 1948-1950 sa celoštátne rušilo súkromné vlastníctvo, nahrádzalo sa národnými podnikmi. Na vidieku prebiehala socializácia poľnohospodárstva, vytvárali sa jednotné roľnícke družstvá. Ich vytváranie malo politický charakter. Pri sčítaní ľudí, domov a bytov 1. marca 1950 mala obec 49 domov a 295 obyvateľov.

Zdroj: zber informácií od samospráv, internet, web stránky obcí **www.obeckurimany.blogspot.com**